

w ostatnim czasie – przy okazji Brexitu oraz wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych. Gathega przedstawił koncepcję *fake news*, modele badania wpływu fałszywych informacji na opinię publiczną, sposoby edukowania obywateli w rozpoznawaniu rzetelnych informacji. Podkreślił rolę, jaką odgrywają wysokie kompetencje informacyjne w dobie nagromadzenia fałszywych informacji.

Zagadnienia poruszane na konferencjach ECIL odzwierciedlają najnowsze tendencje w badaniach kompetencji informacyjnych oraz edukacji informacyjnej i ich zastosowaniu w praktyce. W tym roku szczególnie dużo mówiono o zarządzaniu danymi naukowymi. Po raz pierwszy w historii konferencji ECIL odbyła się sesja specjalna poświęcona zarządzaniu danymi badawczymi (ang. *research data management*). Wygłoszono 20 referatów podsumowujących badania przeprowadzone w 19 krajach. W tej sesji Zuza Wiorogórska wygłosiła referat dotyczący badań (realizowanych wspólnie z Ewą Rozkosz z Dolnośląskiej Szkoły Wyższej i Jędrzejem Leśniewskim z Politechniki Wrocławskiej) przeprowadzonych wśród społeczności akademickiej Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Wrocławskiej, które miały pokazać stopień świadomości respondentów, co do właściwego podejścia do danych badawczych: szczegółowego planowania procesu zarządzania nimi przed podjęciem prac badawczych, określenia strategii ich przechowywania i udostępniania. Zdefiniowanie luk w wiedzy w tym zakresie środowiska naukowego pozwoli na przygotowanie odpowiednich wytycznych i oferty szkoleniowej wspierającej naukowców w procesie badawczym.

Ciekawym uzupełnieniem wystąpień zaprezentowanych w sesji poświęconej zarządzaniu danymi badawczymi było wystąpienie Rene Schneidera z Genewskiej Szkoły Administracji Biznesem, który przedstawił program warsztatów z zakresu podstaw zarządzania danymi badawczymi w różnych dyscyplinach, ze szczególnym naciskiem na humanistykę cyfrową. Warsztaty składające się z pięciu modułów przeznaczone są dla osób, które w przyszłości same będą szkoliły innych w tym zakresie (ang. *train-the-trainers*).

Polskę na ECIL 2017 reprezentowały: Monika Krakowska i Paloma Korycińska (UJ) oraz Justyna Jasiewicz, Małgorzata Kisilowska, Anna Mierzecka i Zuza Wiorogórska (UW).

ECIL 2018 odbędzie się w dniach 24–27 września 2018 r. w fińskim Oulu.

Zuza Wiorogórska

Katedra Informatologii

Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Uniwersytet Warszawski

Nadesłano: 19 grudnia 2017

XIV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej (Zakopane, 20–22 września 2017 r.)

W dniach 20–22 września 2017 r. w Zakopanem, w salach konferencyjnych hotelu Starmary odbyła się XIV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej. Głównym organizatorem tej cyklicznej konferencji jest Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN). Do grona współorganizatorów zaproszono w tym roku Zakład Zarządzania Informacją Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Zakład Zarządzania Informacją Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Przy organizacji współpracowało także Międzynarodowe Towarzystwo Organizacji Wiedzy (International Society for Knowledge Organization – ISKO).

W 2017 r. przypadła 25. rocznica powstania PTIN, dlatego też podczas Forum zorganizowano specjalną sesję jubileuszową poświęconą działalności Towarzystwa, w której zaprezentowano pięć referatów. Pierwszy z nich, wygłoszony przez prezes Zarządu PTIN dr hab. Dianę Pietruch-Reizes, został poświęcony działalności PTIN w ujęciu historycznym oraz planom na przyszłość. Następne dwa referaty dotyczyły osobistości PTIN. Dr Sabina Cisek (UJ) zaprezentowała sylwetkę prof. Wandy Pindlowej – omówiła jej działalność naukową, dydaktyczną, poglądy naukowe, a także aktywność w społecznym ruchu naukowym. Drugie wystąpienie, przygotowane przez prof. Wiesława Babikę (UJ) było formą osobistego wspomnienia sylwetki prof. Eugeniusza Ścibora. Dr Renata Frączek (UŚ) zaprezentowała rys historyczny wszystkich spotkań, które odbyły się w ramach Krajowego Forum Informacji Naukowej i Technicznej – ich organizację, hasła przewodnie, poruszane, nierzadko ponadczasowe tematy. Na zakończenie tej sesji prof. Wiesław Babik – jako krajowy koordynator ISKO, prezydent ISKO-PL, omówił aktywność Międzynarodowego Towarzystwa Organizacji Wiedzy w Polsce (ISKO PL), jego formy działania oraz współpracę z Polskim Towarzystwem Informacji Naukowej. Na zakończenie tej sesji obecni członkowie PTIN oraz pozostali uczestnicy konferencji wymienili się wrażeniami i wspomnieniami z poprzednich lat.

Popołudniowa sesja plenarna otwierała merytoryczną część konferencji. Poprowadził ją prof. Wiesław Babik. W ramach tej sesji zaprezentowano cztery referaty. W pierwszym z nich prof. Barbara Sosińska-Kalata (UW) omówiła zagadnienia recepcji europejskiej koncepcji nauki o dokumentacji i informacji w Polsce na przykładzie dzieł Paula Otlea i Suzanne Briet. W referacie zaprezentowane zostały najważniejsze tezy koncepcji Otlea i Briet oraz ich powiązania ze współczesną nauką o informacji i usługami informacyjnymi. Autorka przedstawiła też wyniki swoich poszukiwań śladów recepcji tych koncepcji w pracach polskich badaczy bibliologii i informatologii, starając się ustalić jaki wpływ miały one na kształtowanie się tej dyscypliny w Polsce. W kolejnym wystąpieniu, prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek (UW) zaprezentowała refleksje na temat bibliografii w kontekście otwartej nauki. Prelegentka dokonała analizy miejsca bibliografii we współczesnym obiegu dokumentów naukowych. Jej zdaniem bibliografia z bytu samoistnego staje się (a dokładniej: może i powinna stać się) częścią osadzoną w większej całości komunikacyjnej, bibliografią zagłębioną i zaangażowaną. Zagadnienia bezpieczeństwa informacji były tematem następnego referatu, wygłoszonego przez prof. W. Babikę. Autor przeanalizował bezpieczeństwo jako przedmiot badań nauki o informacji oraz jako istotny element działalności informacyjnej i funkcjonowania człowieka w cyberprzestrzeni, a także zaznaczył, że potrzeba szerszego zajęcia się problemem bezpieczeństwa w nauce o informacji jest oczywista, tak samo jak bezpieczeństwo informacji w społeczeństwie informacji i wiedzy. Ostatni referat w tej sesji został wygłoszony przez dr hab. D. Pietruch-Reizes (UJ). Autorka poświęciła go Europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) w kontekście przepływu i transferu wiedzy naukowej stwierdzając, że stanowi ona najważniejszy instrument realizacji polityki badań i innowacji w Unii Europejskiej. W referacie przedstawiono postępy prac związanych z kształtowaniem EPB, zarysowano aktualną sytuację EPB, omówiono krajowe strategie wdrażania B+I (Biznes i Innowacje), ze szczególną uwagą na priorytet optymalizacji przepływu wiedzy naukowej. Autorka przeanalizowała kluczowe dokumenty Unii Europejskiej, w tym akty prawne, sprawozdania i krajowe plany działań. Przeprowadzona analiza potwierdza, że w ostatnich latach poczyniono znaczne postępy w obszarze EPB, chociaż dają się zauważyć rozbieżności między państwami członkowskimi w zakresie wdrażania poszczególnych priorytetów EPB

W drugim dniu konferencji zaplanowano dwie sesje tematyczne. Pierwsza z nich, wzorem poprzednich spotkań, dotyczyła dydaktyki w obszarze informacji. Podczas tej sesji zaprezentowano osiem referatów. Przedstawiciele Uniwersytetu Jagiellońskiego (Małgorzata Janiak, Sabina Cisek, Diana Pietruch-Reizes), Uniwersytetu Łódzkiego (Mariola Antczak, Grzegorz Czapnik), Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (Hanna Batorowska, Stanisław Skórka), Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (Anita Has-Tokarz, Renata Malesa), a także Uniwersytetu Śląskiego (Karol Makles, Renata Frączek) przedstawili nowe kierunki studiów oferowane w ośrodkach akademickich

kształcących w ramach informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz współczesne wyzwania zawodowe wobec oczekiwań pracodawców.

W pierwszym wystąpieniu tej sesji M. Janiak omówiła założenia kierunku studiów „Zarządzanie informacją” prowadzonego przez Instytut Informatyki Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego od roku akademickiego 2014/2015. Autorka skupiła się na różnorodności zagadnień podejmowanych w toku studiów. W drugiej części wystąpienia autorka zaprezentowała problematykę zarządzania programem studiów w perspektywie czynników wewnętrznych i zewnętrznych. S. Cisek na podstawie analizy i krytyki piśmiennictwa (głównie anglojęzycznego) przedstawiła wybrane aspekty zagadnień kompetencji informacyjnych w miejscu pracy. Problematyka ta należy do obszernej dziedziny *information literacy* i dotyczy zdolności pracowników (na różnych stanowiskach) do efektywnego lokalizowania, oceny, organizacji i wykorzystania informacji. Obejmuje to również jej tworzenie, „opakowania” i prezentowanie właściwym odbiorcom, gdy jest to potrzebne do działań biznesowych, wykonywania zadań albo rozwiązywania problemów zawodowych. W kolejnym referacie M. Antczak oraz G. Czupnik zaprezentowali wyniki analizy oczekiwań pracodawców z obszaru zarządzania informacją oraz zaprezentowali koncepcję nowego kierunku studiów II stopnia, planowanego do wdrożenia na Uniwersytecie Łódzkim w roku akademickim 2018/19. W następnym wystąpieniu, H. Batorowska odniosła się do kluczowych kompetencji, jakie należy kształtować w edukacji dla bezpieczeństwa informacyjnego, wskazując na miejsce jakie zajmuje ono w edukacji dla bezpieczeństwa i w edukacji informacyjnej. Autorka przybliżyła szerokie rozumienie pojęcia bezpieczeństwa informacyjnego i jego znaczenie dla rozwoju kultury bezpieczeństwa, wymagającej wykształcenia w młodym i dorosłym pokoleniu wrażliwości dostrzegania każdego negatywnego zjawiska oraz umiejętności oceny jego wpływu na realizację celów jednostki, organizacji i narodu. D. Pietruch-Reizes w swoim referacie przybliżyła kwestie realizacji zajęć z zakresu ochrony własności intelektualnej oraz zagadnień pokrewnych w procesie kształcenia akademickiego specjalistów informatyki. Dokonała przeglądu planów i programów studiów oraz efektów kształcenia na kierunkach związanych z informacją naukową i bibliotekoznawstwem oraz zarządzaniem informacją na uniwersytetach w Polsce. Z kolei A. Has-Tokarz oraz R. Malesa zaprezentowały doświadczenia Instytutu Informatyki Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie związane z opracowaniem i wdrożeniem programu nowego kierunku studiów. Autorki wskazały także trudności, które wystąpiły na etapie jego projektowania (m.in. nierozumienie idei, terminologii i specyfiki dyscypliny przez pracowników Uniwersytetu) oraz wdrażania (m.in. konieczność zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, poszerzenia zakresu prowadzonych badań i doskonalenia kompetencji kadry naukowo-dydaktycznej, poszukiwania nowych form promocji kierunku, wypracowania procedur współpracy z nową kategorią interesariuszy zewnętrznych), jak również wypracowane w tym zakresie rozwiązania praktyczne. S. Skórka omówił zagadnienia związane z kształceniem architektów informacji w Uniwersytecie Pedagogicznym KEN w Krakowie z perspektywy potrzeb pracodawców. Wskazał na praktyczny aspekt realizowanego kierunku, a także udział specjalistów – praktyków w procesie dydaktycznym. W ostatnim wystąpieniu w tej sesji, R. Frączek i K. Makles zaprezentowali nowy kierunek studiów „Informacja w instytucjach e-społeczeństwa” realizowany w Instytucie Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Omówili bloki tematyczne (moduły przedmiotów), profil absolwenta oraz osiągnięte kompetencje.

Hasłem przewodnim kolejnej sesji drugiego dnia konferencji był „dostęp do informacji”. Zaprezentowano siedem referatów, w których omówiono wybrane problemy związane z głównym tematem sesji zarówno z punktu widzenia organizacji informacji, jak i jej udostępniania szerokiemu gronu odbiorców. Barbara Kamińska-Czubała z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie omówiła możliwości wykorzystania semantycznej teorii informacji w praktyce. S. Skórka z tej samej uczelni scharakteryzował pojęcie *contentu* obejmującego dokumenty, usługi, schematy, metadane udostępniane na stronach WWW. Problematyka europejskiej polityki dostępu do informacji i archiwów była tematem wystąpienia Justyny Adamus-Kowalskiej (UŚ). Anna Matysek (UŚ) skoncentrowała się na

tematyce otwartych czasopism w naukach humanistycznych. Szczegółową analizą objęła bibliologię i informatologię. Dostęp do czasopism elektronicznych na polskim rynku prasowym rozpatrywała Agnieszka Łakomy (UŚ), natomiast Alicja Paruzel (Politechnika Częstochowska) omówiła dostęp do dysertacji naukowych na przykładzie europejskiego portalu DART-Europe. Jolanta Hys (Biblioteka Narodowa), w ostatnim wystąpieniu tej sesji, przybliżyła aktualnie prowadzone prace nad nową edycją tablic skróconych Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej.

W ostatnim dniu konferencji również zaplanowano dwie sesje. Pierwsza dotyczyła innowacji w bibliotekach. Wygłoszono podczas niej trzy referaty. Pierwszy referat dotyczył badań użytkowników w kontekście stosowanych technologii. Beata Chrapczyńska z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, analizując wyniki przeprowadzonej ankiety, odpowiedziała na pytanie, czy wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań w bibliotece wpływa na ocenę biblioteki i bibliotekarzy na uczelni. Z kolei Anna Dodot (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) omówiła ewaluację procesu szkoleniowego jako narzędzia podnoszenia efektywności biblioteki akademickiej. Autorka zaprezentowała wyniki badania ankietowego przeprowadzonego podczas dwóch edycji konferencji szkoleniowych „Efektywna Komunikacja Naukowa”, zorganizowanych przez Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu oraz Wydawnictwo Naukowe UAM. W trzecim wystąpieniu, Jolanta Szulc (UŚ) skoncentrowała się na analizie wybranych przypadków zastosowania modeli inteligencji rozproszonej w projektowaniu i rozwijaniu działalności bibliotek. Przedstawiła definicje i przykłady inteligencji rozproszonej w różnych sferach działalności człowieka. Następnie, dla ilustracji zagadnienia zaprezentowała studium przypadku (ang. *case study*) programu badania środowiska opracowanego i przeprowadzonego w Harvard Business School Knowledge and Library Services (KLS) w Bostonie oraz oprogramowania zastosowanego w bibliotece Fortune Institute of Technology (Kaohsiung City, Tajwan).

Druga sesja trzeciego dnia, a zarazem zamykająca część merytoryczną konferencji – została poświęcona działalności instytutów badawczych. Wygłoszono podczas niej pięć referatów. W pierwszym z nich Agnieszka Młodzka-Stybel z Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego (CIOP-PIB) omówiła postawy użytkowników wobec zastosowań technologii informacyjnych. Witold Sygocki, również z CIOP-PIB, przedstawił wyniki badań własnych dotyczących obecności publikacji z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy w Google Scholar oraz innych bazach i platformach komunikacji naukowej (w tym Web of Science Core Collection oraz Scopus). W. Sygocki wygłosił również referat w zastępstwie nieobecnej Magdaleny Zdunek (CIOP-PIB), którego tematem była analiza wyników wyszukiwania na temat wypadków przy pracy w wybranych bazach artykułów z czasopism. Joanna Szewczykiewicz (Instytut Badawczy Leśnictwa) przedstawiła innowacje wprowadzone w jej macierzystej instytucji w zakresie organizacji gromadzenia i zarządzania danymi badawczymi. Referat Sebastiana Kotuły (UMCS w Lublinie) związany był z ergonomią pracy, a w szczególności ze zjawiskiem utraty czasu w następstwie wykonywania zbędnych kliknięć myszką w procesie wyszukiwania informacji.

Każdą sesję kończyły dyskusje, niejednokrotnie kontynuowane w ramach spotkań towarzyskich w przerwach lub po zakończeniu obrad. Przebieg XIV Forum podsumowali prezes PTIN dr hab. Diana Pietruch-Reizes i prezydent ISKO-PL, prof. Wiesław Babik.

Jak zawsze – części merytorycznej towarzyszyły spotkanie kularowe, które w tym roku były uświetnione uroczystą kolacją z okazji jubileuszu Polskiego Towarzystwa Informatyki i Bibliotekoznawstwa.

Renata Frączek

Polskie Towarzystwo Informatyki i Bibliotekoznawstwa
Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa
Uniwersytet Śląski, Katowice